

Bezwaren en suggesties inzake het Voorstel van Wet tot wijziging van de Leerplichtwet 1969 en de Wet op het onderwijstoezicht houdende aanvullende voorschriften aan de vrijstelling als bedoeld in artikel 5, onder b, van de Leerplichtwet 1969 (Wet voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren)

Inhoud

Inleiding	1
Hoofdstuk 1: zwaarwegendste bezwaren	2
Strijdigheid met Artikel 23 van de Grondwet	2
Strijdigheid met Artikel 6 van de Grondwet	2
Hoofdstuk 2: nevenbezwaren	3
Interpreeteerbaarheid van “voldoende”	3
Onnodige inbreuk op de privacy	3
Financiële compensatie	4
Inhuren van derden	4
Inwerkingtreding en het overgangsrecht	5
Inzake het gesprek zoals beschreven onder artikel 15a	5
Hoofdstuk 3: suggesties	5
Bezwarencommissie	5
Inzake het toetsen van de hoeveelheid en de kwaliteit van het onderwijs	5
Artikel 15d	6
Conclusie	6

Inleiding

Ik schrijf mijn zienswijze op deze wet als ouder die binnen enkele jaren voornemens is om mijn (kind)eren thuisonderwijs te laten genieten vanwege mijn geloofsovertuiging. Mijn doel met het indienen van deze zienswijze is om onderstaande argumenten mee te laten wegen bij de eventuele totstandkoming van deze wet.

Ter context wil ik u te kennen geven dat ik geen juridische studie heb genoten. Derhalve behoort het tot de mogelijkheden dat ik e.a. niet conform juridisch gebruik vermeld. Ook is het mogelijk dat ik van bepaalde precedentes en/of uitzonderingen niet op de hoogte ben. Indien dit één of meerdere van mijn standpunten minder valide maakt, bij voorbaat mijn excuses hiervoor.

De wet kent vele aspecten die inbreuk maken op diverse grondrechten. Het lezen van de wet maakt het duidelijk dat de wet tenminste inbreuk maakt op Artikel 6 en Artikel 23 van de Grondwet. Het lezen van een aantal reacties op dit wetsvoorstel maken al snel duidelijk dat vele burgers zich hier zorgen over maken, zorgen die ik voor een groot deel met hen deel.

Aangezien het mij helaas aan de tijd ontbreekt om uitvoerig op ieder deel van dit wetsvoorstel in te gaan, richt ik mij vooral op onderdelen die anderen, voor zover mij bekend, niet of minder evident aan bod hebben laten komen. Al wil ik de, voor wat mij betreft, zwaarwegendste bezwaren tegen de invoering van deze wet in de huidige vorm niet laten ontbreken. Derhalve ga ik kort in op de meest zwaarwegendste bezwaren, alvorens in te gaan op de nevenbezwaren en suggesties.

Hoofdstuk 1: zwaarwegendste bezwaren

Strijdigheid met Artikel 23 van de Grondwet

Zoals u ongetwijfeld bekend luidt het eerste gedeelte van Artikel 23 als volgt.

1. Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.
2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen.

U geeft in de wet te kennen dat de Onderwijsraad in haar rapport ‘Artikel 23 Grondwet in maatschappelijk perspectief’ uit 2012 aangeeft dat iedereen recht heeft op onderwijs, omdat dit voortvloeit uit internationaal recht. Desalniettemin benoemt de Grondwet duidelijk dat het geven van onderwijs vrij is, behoudens het toezicht van de overheid en, voor wat bij de wet aangewezen vormen van onderwijs betreft, het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van hen die onderwijs geven, een en ander bij de wet te regelen. Mijns inziens is thuisonderwijs in beginsel geen bij de wet aangewezen vorm van onderwijs, maar in de huidige regeling juist een uitzondering op de leerplicht, waardoor het kind geen bij de wet aangewezen vorm van onderwijs hoeft te volgen. Derhalve staat het de regering, met het oog op de huidige versie van de Grondwet, in mijn optiek dan ook niet vrij onderzoek te doen naar de bekwaamheid van hen die onderwijs geven in geval van het thuisonderwijs.

De aanbeveling van de Onderwijsraad lijkt daarmee ten delen strijdig te zijn met lid 2 van Artikel 23 van de Grondwet. In de wet wordt deze aanbeveling als een waarheid klakkeloos overgenomen, terwijl enige vorm van belangenafweging lijkt te ontbreken. Mijns inziens is het fundament van deze wet onjuist. Derhalve ben ik de mening toegedaan dat het fundament en de uitwerking van de wet in het geheel herzien zouden moeten worden.

Strijdigheid met Artikel 6 van de Grondwet

De Onderwijsraad rept in een paragraaf waar u naar refereert, onder de negende voetnoot van de wet, over “adequaat en proportioneel” toezicht. Mijn inziens maakt de manier waarop het toezicht geregeld wordt een onacceptabele inbreuk op Artikel 6 van de Grondwet, seconderend op Artikel 23 van de Grondwet.

Ik begrijp de wet zodanig dat u een inbreuk op Artikelen 10 en 12 van de Grondwet voorkomt door de onderwijsinspectie toestemming te laten vragen alvorens zij een woning betreden. Edoch, hiermee creëert u feitelijk de ruimte om een inbreuk te laten geschieden op Artikel 6. Immers, indien de ouders zich éénmaal op Artikelen 10 en/of 12 beroepen, en de onderwijsinspectie de toegang ontzeggen, bijvoorbeeld vanwege een bepaald religieus feest, zouden zij als onvermijdelijke consequentie van hun weigering de inspectie toe te laten, hun kind op regulier onderwijs moeten inschrijven, wat in strijd is met hun richtingbezwaar. Vervolgens zouden deze ouders, gelet op artikel 8 van de huidige Leerplichtwet 1969 hun kinderen voortaan op regulier onderwijs moeten inschrijven, wat een onoverkomelijke inbreuk maakt op Artikel 6 van de Grondwet.

Ik zou niet willen insinueren dat het maken van een inbreuk op Artikel 6 opzettelijk als een “straf” wordt gehanteerd wanneer ouders de inspectie de toegang ontzeggen. Desalniettemin lijkt het wel de feitelijke uitwerking van de wet te zijn dat Artikel 6 buiten werking wordt gesteld wanneer ouders zich willen beroepen op Artikelen 10 & 12. Dit kan in een rechtstaat, mijns inziens, niet de bedoeling zijn. Mijns inziens gaat de overheid haar boekje hiermee dan ook ver te buiten, en is het middel in deze zaak niet proportioneel in relatie tot de inbreuk. Een meer subsidiair middel zou zijn om de ouders op een neutrale plek te spreken, bijvoorbeeld op een kantoor van de inspectie. Ik vraag mij ook af of de overheid een openbare school per direct zou sluiten wanneer deze éénmalig een bezoek van de inspectie weigert, dit om de door u geponeerde wet te vergelijken met het regulier onderwijs.

Overigens stelt u dat het bezoek iedere vier jaar plaats zal vinden. Mij dunkt dat dit niet proportioneel is wanneer de ouders op voorhand te kennen geven dat de locatie de afgelopen vier jaren ongewijzigd is. Mijns inziens kan er in deze situatie volstaan worden met een telefonisch gesprek en eventueel een uitdraai van het leerling volgsysteem.

Hoofdstuk 2: nevenbezwaren

Interpreteerbaarheid van “voldoende”

In Artikel 15e wordt gesteld dat de persoon die het onderwijs verzorgt, zoals bedoeld in artikel 15b, beschikt over aantoonbaar voldoende pedagogisch-didactische bekwaamheid. Mijn inziens is de woordkeus “voldoende” vrij ruim en biedt dit teveel mogelijkheden tot interpretatie. Immers, dit zou kunnen worden geïnterpreteerd als een volledige lesbevoegdheid, maar ook als een cursus van een dag. Het eisen van een volledige lesbevoegdheid zou het geven van thuisonderwijs voor velen onmogelijk maken. Dit zou, mijns inziens, leiden tot een grove inbreuk op artikel 6 van de Grondwet.

Daarom zou ik voor willen stellen om deze paragraaf uit te breiden en de volgende zaken te veranderen:

1) duidelijk te formuleren wat er met “voldoende” bedoeld wordt, zonder hiermee een inbreuk te maken op het voornoemde grondrecht. Ik stel voor in de wet te benoemen wat de overheid maximaal mag eisen van de thuisonderwijzer. Een minimum eis zou afhankelijk van de situatie moeten zijn zoals hieronder beschreven.

2) de eisen te specificeren per periode waar deze betrekking op heeft. Immers, er is een wezenlijk verschil tussen het onderwijzen van een kleuter, een kind dat de gangbare leeftijd heeft van een basisschool-gaand kind en een kind dat de gangbare leeftijd heeft van een kind dat voortgezet onderwijs geniet. Hiermee acht ik het van belang te vermelden dat het onderwijzen van één of een klein aantal aan eigen kinderen minder complex is dan het onderwijzen van een volledige schoolklas van circa 30 kinderen. Derhalve zouden de eisen die worden gesteld aan de thuisonderwijzer lager moeten zijn dan de eisen die gesteld worden aan een docent op een basisschool. De stelling dat het onderwijs aan het eigen gezin minder complex is dan het onderwijzen van een schoolklas heeft u reeds zelf benoemd in paragraaf 4.2.

Onnodige inbreuk op de privacy

Onder 5.3, toezicht op locatie wordt beschreven dat de inspectie toestemming aan de ouders dient te vragen voor een bezoek aan de locatie, indien dit de woning betreft. Deze tekst geeft de inspectie het recht om onaangekondigd hun bezoek uit te voeren en ter plekke toestemming te vragen.

Immers, de wet specificereert niet op wat voor termijn de onderwijsinspectie toestemming dient te vragen. Dit zou een onacceptabele inbreuk zijn op de privacy van de thuisonderwijzer en zijn of haar kind. Het is, mijns inziens, dan ook noodzakelijk in deze paragraaf op te specificeren hoe lang van tevoren de inspectie het voorgenomen bezoek aan dient te geven. Mijns inziens zou een periode van 14 werkdagen een billijke termijn zijn. Overigens zou het niet misstaan de onderwijsinspectie een inspanningsverplichting op te leggen. Hiermee bedoel ik dat de onderwijsinspectie tenminste een gespecificeerd aantal pogingen moet doen om contact te krijgen met de ouders, denk hierbij aan een aangetekende brief, een e-mail en/of telefonisch contact. Daarnaast zou gespecificeerd moeten worden dat de ouders geen toegang hoeven te verlenen op momenten dat geen onderwijs plaatsvindt, denk hierbij bijvoorbeeld aan vakanties en/of weekenden, in voorkomende gevallen.

Financiële compensatie

De wet zou, mijns inziens, verder ook moeten voorzien in een financiële tegemoetkoming aan de ouders. Immers, er worden middels deze wet verplichtingen aan de ouder opgelegd die ten delen ook worden opgelegd aan reguliere basisscholen, die hiervoor fondsen krijgen uitgekeerd conform Artikel 23 van de Grondwet. Derhalve zou het billijk zijn de ouders voor een gedeelte tegemoet te komen in de kosten. Hierbij kan gedacht worden aan een standaard bedrag per gezin en een aanvulling per kind dat onderwijs geniet. Het is wellicht zo dat een vrijstelling er toe leidt dat het onderwijs in beginsel niet meer de verantwoordelijkheid is van de overheid. Desalniettemin neemt de overheid door middel van deze wet wel de verantwoordelijkheid op zich. Immers, deze zorg is tevens de reden van de zeer ingrijpende controlemechanismes. Daarmee stel ik dat het thuisonderwijs door het invoeren van deze wet door de overheid zelf tot haar zorg is gemaakt. Overigens ben ik zelf de mening toegedaan dat thuisonderwijs geen zaak van de Staat is en zij zich hier niet in zou moeten roeren. Edoch, indien u het met mij oneens bent en toch besluit dat het een zorg van de overheid is, hoort dit, mijns inziens, gepaard te gaan met een billijke financiële compensatie.

Inhuren van derden

Voor het inhuren van derden wordt in deze wet, mijns inziens, geen ruimte geboden, terwijl dit juist van groot onderwijskundig nut kan zijn. Denk hierbij aan het les laten geven door artsen, biologen, wiskundigen, predikanten, historici, juristen etc. De voornoemde lessen zouden het kind ten goede kunnen komen. Ik zie nu niet in waarom deze mogelijkheid permanent de deur gewezen moet worden. Uiteraard poneer ik niet dat de voornoemde personen het onderwijs moeten vervangen of hier een groot deel van uit moeten voeren. Hiermee doel ik op verbredende kennis die dieper op de stof in gaat dan de basisstof, die door de ouders zelf onderwezen wordt. Indien de ouder merkt dat het kind behoefte heeft aan meer diepgang, zijn er dan daadwerkelijk onoverkomelijke bezwaren tegen het inhuren van een bewezen vakkundig specialist? Ook blijkt uit het gegeven dat voor het inhuren van derden in deze wet, mijns inziens, geen ruimte wordt geboden, dat thuisonderwijs een zwaardere maatstaf opgelegd wordt dan regulier onderwijs. Immers, indien een ouder op alle aspecten zelf het onderwijs verzorgt, maar besluit de zwemles uit te besteden aan een professional middels de gebruikelijke zwemles, zou hier dan geen ruimte voor moeten zijn? Indien u de mening bent toegedaan dat hier geen ruimte voor zou moeten zijn, rijst toch de vraag waarom schoolzwemmen op een reguliere school dan wel tot de mogelijkheden behoort, terwijl dit normaliter niet door een “reguliere” docent gegeven wordt.

Inwerkingtreding en het overgangsrecht

Ook wil ik mijn visie geven op de inwerkingtreding en het overgangsrecht. Binnen de huidige kaders zou namelijk de volgende, in mijn optiek onwenselijke, situatie kunnen ontstaan inzake kinderen die op het moment van inwerkingtreding nog geen vrijstelling genieten maar wel ouder zijn dan vier jaar en 22 weken, i.e. kinderen die binnen 30 weken van hun vijfde verjaardag zijn. Bijvoorbeeld, het kan verkeren dat de wet in werking treedt op 1 augustus 2022. Voor het hypothetische voorbeeld ga ik in dit geval uit van een kind dat geboren is op 1 november 2017. Het kind zou daarmee, op 1 augustus 2022, circa 4 jaar en 39 weken oud zijn. Daarmee zouden de ouders bij inwerkingtreding van de wet reeds 9 weken te laat zijn met het indienen van het verzoek inzake de verklaring van geen bezwaar. Derhalve is mijn verzoek voor deze categorie ook te voorzien in een adequate overgangsregeling.

Inzake het gesprek zoals beschreven onder artikel 15a

U stelt dat wanneer het gesprek, zoals bedoeld onder artikel 15a, niet plaatsvindt er geen beroep kan worden gedaan op artikel 5, onder b. Het zou onterecht zijn het beroep op artikel 5, onder b te verbieden wanneer de inspectie bijvoorbeeld geen capaciteit heeft voor het gesprek, of wanneer een gesprek vanwege een gebrek aan de zijde van de inspectie niet plaats kan vinden. Derhalve stel ik voor het beroep alleen te verbieden wanneer het gesprek niet plaatsvindt, vanwege een oorzaak die bij de ouders ligt en geen overmacht betreft, zoals een noodgeval of ziekte, of in voorkomend geval een nationaal erkende feestdag en/of religieus feest.

Hoofdstuk 3: suggesties

Bezwarencommissie

Een ander voorstel dat ik wil poneren is de instelling van een onafhankelijke bezwarencommissie, die bij voorkeur minimaal zou bestaan uit:

- 1) een medewerker van het ministerie van onderwijs;
- 2) een vaste stafmedewerker met een juridische achtergrond;
- 3) een vertegenwoordiger van een erkende vereniging voor thuisonderwijs, indien mogelijk zoveel mogelijk overeenkomstig de geloofsovertuiging van het richtingbezwaar;
- 4) een ervaringsdeskundige, i.e., iemand die zelf jaren thuisonderwijs genoten heeft en inmiddels de volwassen leeftijd bereikt heeft.

Deze bezwarencommissie zou een tussenstap kunnen vormen, nadat het besluit tot bezwaar is genomen, maar voordat de gang naar de rechter plaatsvindt. Mijns inziens zou een zodanige commissie vakinhoudelijk erg sterk zijn, en daarmee een weloverwogen oordeel kunnen geven. Secunderend zou het een rechtsgang kunnen vermijden, wat tijd en financiële middelen van alle betrokken partijen zou kunnen schelen.

Inzake het toetsen van de hoeveelheid en de kwaliteit van het onderwijs

U stelt in de wet het volgende:

Het recht op onderwijs is niet wettelijk gewaarborgd

De verantwoordelijkheid voor de opvoeding en verzorging van een jongere ligt primair bij de ouders. Tegelijkertijd rust er op de overheid een bijzondere plicht om goed onderwijs en de toegang daartoe voor alle jongeren te waarborgen. De huidige wetgeving regelt niet dat aan jongeren voor wie een vrijstelling geldt, vervangend onderwijs moet worden gegeven en evenmin dat daarop toezicht wordt gehouden. Dit betekent niet dat de conclusie getrokken kan worden dat deze jongeren geen onderwijs ontvangen. Het staat ouders vrij om zelf onderwijs voor deze jongeren in te richten.

De vraag voor hoeveel jongeren dit onderwijs precies plaatsvindt en wat de kwaliteit van het onderwijs is, kan – vanwege het ontbreken van een wettelijk kader hiervoor - echter niet beantwoord worden.

U stelt dat de vraag voor hoeveel jongeren dit onderwijs precies plaatsvindt en wat de kwaliteit van het onderwijs is, – vanwege het ontbreken van een wettelijk kader hiervoor - niet beantwoord kan worden. Mijns inziens is dit een onterechte redenatie. Ik zie namelijk niet in waarom er geen onderzoek op vrijwillige basis kan plaatsvinden onder gezinnen die thuisonderwijs verzorgen, wat deze vraag zou kunnen beantwoorden. Het lijkt mij niet dat een wettelijk kader noodzakelijk is om een academisch onderzoek op vrijwillige basis, door bijvoorbeeld een Nederlandse universiteit, plaats te laten vinden, door middel van bijvoorbeeld toetsen. De onderzoekers zouden de resultaten van de kinderen die thuisonderwijs genieten kunnen vergelijken met een vergelijkbare populatie van kinderen die regulier onderwijs genieten. Deze wet biedt de wetgever wel verregaande (en, mijns inziens, niet proportionele) mogelijkheden tot het inperken van grondrechten en het beperken van thuisonderwijs als fenomeen in Nederland. Maar stellen dat het ontbreken van een wettelijk kader het beantwoorden van de vraag voor hoeveel jongeren het thuisonderwijs precies plaatsvindt en wat de kwaliteit van het onderwijs is, onmogelijk maakt, is mijns inziens, een onterechte redenatie. Indien u de mening bent toegedaan dat deze redenatie wel correct is, zou ik u willen verzoeken in het rapport inzake de consultatie expliciet te benoemen uit welk onderzoek dit gebleken is.

Artikel 15d

Artikel 15d biedt nu niet de mogelijkheid een kind te verrijken met andere vreemde talen dan Engels, Duits en Frans, tijdens het basisonderwijs. Ik stel voor ook toe te staan het kind te onderwijzen met Latijn en/of Oud Grieks. Immers, een kind in het 1^e jaar van het Gymnasium wordt ook onderwezen in het Latijn en vanaf het 2^e jaar in Oud Grieks.

Conclusie

Ik verzoek u de wet volledig te herzien en daar de door de burgers en instanties ingestuurde reacties zwaarwegend in mee te laten wegen. In het bijzonder wil ik u hierbij het volgende verzoeken:

- 1) Bij voorkeur de huidige situatie te behouden, met als verschil dat de overheid een ondersteunende in plaats van controlerende rol inneemt. Indien u niet genegen bent het voornoemde verzoek ten uitvoer te brengen, verzoek ik u de inbreuk op de grondrechten te minimaliseren en de wet zodanig te schrijven dat de inbreuken subsidiair, proportioneel en noodzakelijk zijn.
- 2) Schrijf de wet zo dat ouders een eerlijke kans hebben om hun casus voor te leggen aan de rechterlijke macht, zonder dat (deels) ongegronde bezwaren van bestuursorganen onherroepelijk leiden tot het inperken van Artikel 6 van de Grondwet, i.e. het verplichten kinderen in te schrijven op een reguliere school tegen de geloofsovertuiging van de ouders in.
- 3) Stel, indien de wet doorgang vindt, een overgangsregeling op voor kinderen die, bij het intreden van de wet, binnen 30 weken 5 jaar worden, waardoor de ouders niet tijdig een verklaring van geen bezwaar zouden kunnen verzoeken.

4) Betrek thuisonderwijzers en organisaties (meer) bij de formulering van de (eventueel) tot stand te komen nieuwe wet.

5) Schep duidelijker kaders om te voorkomen dat een toekomstige uitwerking middels een Beleidsregel nog verregaandere regels oplegt dan deze wet al beoogt.

6) Schrijf de wet zodanig dat ook mensen die niet richtingbezwaard zijn hun kroost op de manier onderwijs kunnen laten genieten die zij het meest geschikt achten.

Aangezien een eventuele toekomstige wet mogelijk wordt getekend door minister Slob, wijs ik u ten slotte graag op het korte artikel van de ChristenUnie genaamd: *ChristenUnie hekelt regelzucht thuisonderwijs*.¹ Ik hoop dat Zijn Excellentie minister Slob het standpunt van zijn partij deelt.

Hoogachtend,

Een betrokken ouder

¹ <https://www.christenunie.nl/k/news/view/499855/347467/christenunie-hekelt-regelzucht-thuisonderwijs.html>